

KAPCSOLD LE A KÉK FÉNYT!

SZAKPOLITIKAI AJÁNLÁSOK A SZEXMUNKÁSOK
HELYZETÉNEK JAVÍTÁSA ÉRDEKÉBEN

A SZEXE-RŐL

A Szexmunkások Érdekvédelmi Egyesületét (SZEXE) 2000-ben alapították elsősorban utcai szexmunkások és szövetségeseik, akik azért kezdtek el szerveződni, hogy felhívják a figyelmet az új prostitúciós törvény bevezetésével járó igazságtalanságokra.

A törvény szerint az 50.000 fő feletti lakossággal rendelkező önkormányzatoknak, vagy azokon a településeken, ahol a prostitúció folyamatos és tömeges jelenlétet ölt, az önkormányzatoknak meg kell határozni a szexmunka felajánlkozásának közterületi helyszínét (türelmi zónákat kell kijelölniük). Ezekben a zónákban a szexmunka legális. A szexmunka továbbá türelmi zónákon kívül csak saját tulajdonú lakásban végezhető legálisan. A törvényalkotás kézzelfogható célja az volt, hogy a budapesti 8. kerületből eltávolítsa a „nem kívánatos”, elsősorban roma szexmunkásokat, hogy a kerület „rehabilitáción” menjen keresztül és az újjépítésű ingatlanokat értékesíteni lehessen. A valóságban az elmúlt 17 évben összesen egy türelmi zóna került kijelölésére majd bezárásra Miskolcon, illetve egy Tiszavasváriban, ahol egy mocsaras, kivilágítatlan így veszélyes területet jelöltek ki a település szélén.

Ebben a kialakult helyzetben illetve a beltéri szexmunkát szabályozó életszerűtlen és diszkriminatív előírások miatt a szexmunkások többsége illegálisba kényszerült. Szexmunkások ezrei kapnak rendszeresen szabálysértési bírságokat és kerülnek elzárásra a törvényi elnyomás eredményeképp. A jogi környezet további súlyos következménye, hogy a szexmunkások félnek a rendőrségtől, ahelyett, hogy számíthatnának rájuk, amikor erőszak éri őket. Alapítása óta SZEXE számtalan esetben védte meg a szexmunkások emberi jogait, eljárásokat kezdeményezve a törvénysértő önkormányzatok ellen. A helyzet azonban korántsem javult, hiszen a jogalkalmazás továbbra is kihasználja a szexmunka szabályozásának hézagait, folyamatosan és önkényesen bírságolják a szexmunkásokat.

Bár nem minden szexmunkás válik erőszak áldozatává, a társadalmi kirekesztés és az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés hiánya miatt a szexmunkások körében magas a valószínűsége, hogy erőszakot, fenyegetést és kizsákmányolást szenvednek el állami és nem állami szereplők részéről.

Egyesületünk alaptevékenységei a következők:

- érdekvényesítés a szexmunkások helyzetének javítása érdekében nemzeti és nemzetközi szinten, egyeztetés hatóságokkal, döntéshozókkal, minisztériumokkal,
- országos jogsegélyszolgálat üzemeltetése (szexmunkások számára jogi tanácsadás és bíróság előtti képviselet biztosítása), emberi jogok védelme, jogsértések megismerttetése a közvéleménnyel,
- szociális és jogi tanácsadás a célcsoport részére,
- egészségmegelőzési és tanácsadási szolgáltatások nyújtása, felvilágosító munka a nemi úton terjedő betegségek, AIDS/HIV visszaszorítása érdekében,

- migrációs tanácsadás, áldozatsegítés,
- a szexmunkások helyzetével kapcsolatos kutatások tervezése és végrehajtása,
- a média és a lakosság érzékenyítése,
- részvétel nemzetközi hálózatok munkájában, szemináriumok és konferenciák szervezése és látogatása,
- a nap 24 órájában elérhető krízisvonal fenntartása.

A DOKUMENTUM CÉLJA

Jelen dokumentumot szexmunkásokkal és civil szervezetekkel konzultációban készítettük el 2016 októbere és 2017 júniusa közt, mely periódus alatt egy közösségi felmérésen keresztül több mint 200 utcai és lakásban dolgozó szexmunkást kérdeztünk meg munkakörülményeiről, illetve a kívánt törvényi és szociális változásokról. A civil szervezetekkel 3 kerekasztal-beszélgetést szerveztünk, melyeken LMBT (leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű embereket képviselő), áldozatvédelmi, hajléktalan, nőjogi és ártalomcsökkentő szervezetekkel tartottunk párbeszédet arról, milyen közép- és hosszútávú intézkedésekre van szükség, hogy a szexmunkások biztonsága és jóléte javuljon Magyarországon.

A következőkben sorra vesszük azokat a közép- és hosszútávú (3 illetve 10 éves időtávra vonatkozó) javaslatokat, melyek jelentősen hozzájárulnának a szexmunkások munka- és életkörülményei terén a pozitív változásokhoz. A javaslatok kitérnek a jogszabályi változásokra, melyek megvalósítása minimális költségvetési forrást igényelne, illetve olyan strukturális intézkedésekre, melyek hosszútávú forrás-hozzárendeléssel, alapos előkészítéssel, a szexmunkások bevonásával és szociális támogatási rendszerek átalakításával, megújításával lennének megvalósíthatók. Az ajánlások mellett bemutatjuk a 2017 során 223 szexmunkással felvett kérdőíves vizsgálat legfőbb eredményeit is, a jelenlegi helyzet jellemzőit, illetve külföldi példákra, tapasztalatokra is hivatkozunk az egyes szabályozási kérdéseknél.

1. KÖZÉPTÁVÚ JOGSZABÁLYI ÉS RENDVÉDELMI INTÉZKEDÉSEK A LEGSÜRGETŐBB PROBLÉMÁK MEGOLDÁSÁRA

A) AZ ÖNKÉNYESEN KISZABHATÓ SZABÁLYSÉRTÉSI BÍRSÁGOLÁSI GYAKORLAT MEGSZÜNTETÉSE

A JELENLEGI HELYZET:

A Magyarországon érvényben lévő törvények és szabályozások, melyeket a szexmunka ellenőrzésére hoztak, széles skálán sértik az alapvető emberi jogokat és nagyfokú hatalmat, valamint jogokat biztosítanak a rendőrségnek, hogy ellenőrizze és büntesse a szexmunkásokat.

Az érvényben lévő modell nem egyedülálló Európában, hiszen más országok „féllegális rendszereiben” is szigorú adminisztratív rendelkezések ássák alá a szexmunkások jogait és lehetetlenítik el munkájukat. Ezek közt a szabályok közt találunk olyanokat, melyek előírják a szexmunkások regisztrációját, leszűkítik a szexmunka helyszíneinek számát és meghatározzák működési rendjüket. Azon szexmunkások, akik nem képesek a szabályoknak megfelelni, szabálysértési bírsággal, elzárásokkal és börtönbüntetéssel néznek szembe.

Magyarországon a leggyakoribb büntetési gyakorlat a szexmunkások bírságolása. 2012-ben a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala (KEKKH) adatai szerint 26.125 esetben szankcionáltak szexmunkásokat, a kiszabott bírságok pedig átlépték az egymilliárd forintos összeget, melyek be nem fizetés esetén átválthatók elzárásra a szabálysértési törvény 2012-es szigorítása miatt. A bírságolás alapja a türelmi zónán kívül, úgynevezett védett övezetben való felajánkozás, de rendszeresek az „egyéb jogcímeken” önkényesen kiszabott bírságok is, például közlekedési és köztisztasági szabálysértések¹.

2012. április 15-én lépett hatályba a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartásról szóló 2012. évi II. törvény, mely számos változást vezetett be a pénzbírságok kiszabásában és az eljárások gyakorlatában. A szabálysértési törvény változásával módosult a bírság kiszabására jogosultak köre, a rendőrség jogosultságot kapott valamennyi szabálysértés elkövetésének tényét megállapító helyszíni bírság kiszabására. Míg 2011-ben a szexmunkások törvényi kötelezettségének betartását, azaz a korlátozásokat megszegő szexmunka szabálysértésének ténymegállapítását kizárólag - védőügyvéd jelenlétében - a bíróságok szankcionálhatták, az új Szabálysértési törvény életbelépésével már a rendőrség is helyszíni bírságot szabhat ki. A helyszíni bírság eseteiben megszűnt a bíróságok kontrollja, a védőügyvéd jelenléte, a bizonyítékok becsatolása, a tanúk, a tanúszakértők meghallgatásának vagy a fellebbezésnek a lehetősége és ezzel a szabálysértési eljárás egyszerű „csekkosztásra” silányult. A kiszabott helyszíni bírságok meg nem fizetés esetén átváltoztathatóak elzárássá. A szexmunkások vonatkozásában az új Szabálysértési törvény által kiszabható pénzbírság legmagasabb összege 300.000 forint, halmazati büntetés és ismételt elkövetés esetén 450.000 Ft. A korlátozásokat megszegő szexmunkát szankcionáló eljárások immáron bírósági és rendőrségi ügyekben zárulnak.

A bírságolás elsődleges következménye a szexmunkások anyagi és létbiztonságának megszűnése, hiszen be nem fizetett bírságok esetén letartóztatásokkal és elzárásokkal kell szembenézniük. Ezek arra kényszerítik a szexmunkásokat, hogy veszélyesebb helyeken vagy külföldön dolgozzanak, valamint sokkal jobban kiteszik őket az ellenük irányuló

¹A szabálysértési törvény negatív következményeiről bővebben: http://szexmunka.hu/wp-content/uploads/2015/09/Szexe_hatastanulmany-2014.pdf

erőszakos cselekményeknek. A rendőrségi eljárások akadályozzák a szexmunkások alapvető biztonságát is, hiszen így például nem tudnak csoportokban dolgozni, egymást is védve, mert ezzel csak még jobban felhívják magukra a rendőrség figyelmét, valamint a klienseiket sem tudják megfelelően felmérni és rábeszélni őket a biztonságos szexre. Az állandó rendőri fenyegetés nem csak komoly pszichés nyomást jelent, de sok esetben el is vonja a szexmunkások figyelmét a megfelelő biztonsági intézkedésekről.

A figyelem ilyen fajta megoszlása növeli a veszélyességi faktorokat, hiszen csökken a szexmunkások azon képessége, hogy felmérjék saját biztonságukat, mielőtt beszállnak egy autóba. A folyamatos rendőri zaklatás következménye az is, hogy számos utcai szexmunkás kénytelen elhagyni azt a helyet, ahol előzőleg dolgozott. Ezen új helyeken a szexmunkások nem képesek a régi, ismert kliensekre hagyatkozni, akikben már megbíznak, mivel az új helyre kényszerülés miatt elvesztették őket. Az anyagi bizonytalanság miatt a szexmunkások már nehezebben utasítják vissza azokat, akiket korábban veszélyesnek tartottak. Utcai szexmunkások több alkalommal jelentették SZEXE-nek, hogy a klienseket ért zaklatások miatt kényszerültek más helyet keresni. A kliensi kör ilyen szűkülése rákényszeríti a szexmunkásokat, hogy olyan körökből is fogadjanak klienseket, amiket ezelőtt visszautasítottak volna biztonsági és egészségügyi megfontolásokból.

A rendőrségi zaklatás miatti helyváltoztatás, sok esetben külföldre költözés, azzal is jár, hogy a hosszútávú és bizalomra épülő szociális szolgáltatások elérhetetlenné válnak a szexmunkások számára, például segítő szolgáltatások, így SZEXE szolgáltatásai nem tudnak nekik segíteni, hogy kilépjenek egy erőszakos kapcsolatból, kiszakadjanak a hajléktalanságból és hosszú távú egészségügyi programokban vegyenek részt. A hosszú távú szolgáltatások mellett a szexmunkások a gyakori helyváltoztatás miatt egyéb ártalomcsökkentő szolgáltatásokból is kiesnek, például tucssereprogramokból vagy ingyenes óvszerekhez való hozzáférésekből, hiszen ezen szolgáltatásokat nyújtó szervezetek nem képesek folyamatos kapcsolatot kialakítani és fenntartani velük. A letartóztatások és elzárások következtében a szexmunkások nem bíznak a rendőrségben. Sok erőszaktevő épp azért mer szexmunkásokkal erőszakoskodni, mert tudják, hogy a szexmunkások nem jelentik majd ezeket az eseteket a rendőrségnek. Ezen kívül a korábbi rendőrségi diszkrimináció, erőszakos bánásmód miatt sok szexmunkás gondolja úgy, még ha nem is bántalmazza őket a rendőrség, nem is tesz semmit az ügyükben, így hiábavaló jelenteni.

SZEXMUNKÁS-ADATOK:

A 2017 során szexmunkások körében elkészített felmérésünk válaszadóinak 71 %-a egyetért vagy teljes mértékben egyetért azzal, hogy a szexmunkások felajánlkozása ne legyen büntethető sem az utcán, sem beltéri helyszíneken.

A válaszadók 78 %-a egyetért vagy teljes mértékben egyetért azzal, hogy a szexmunkások dolgozhassanak legalisan kötelező regisztráció nélkül.

AJÁNLÁSAINK

- az 1999. évi LXXV. törvény türelmi zónákat szabályozó 7., 8. és 10. §-ainak¹ eltörlése,
- a szabálysértési szankciórendszer átalakítása²,
- a rendőrség vegzáló magatartásának visszaszorítására irányuló lépések megvalósítása.

A törvényből mind a türelmi zónák, mind a védett övezetek jogi fogalmának teljes eltörlését javasoljuk, mivel ez jogalapot teremt a szexmunkások önkényes bírságolására, őrizetbe vételére és rabosítására. A türelmi zónával kapcsolatos szabályoknak jelenleg gyakorlatilag nincs jelentőségük, hiszen kijelölt türelmi zóna nincsen ma Magyarországon. A törvény bár kötelezővé teszi azok kijelölését az önkormányzatok számára, a mulasztó önkormányzatok ellen nincs szankció. Ezt a gyakorlat is alátámasztja, ugyanis 2016-ban mintegy 10-15 önkormányzat ellen kezdeményezett a SZEXE eljárást a felügyeletüket ellátó kormányhivatalnál jogalkotás elmulasztása miatt és egyetlen esetben sem történt intézkedés. A legtöbb önkormányzat arra hivatkozott, hogy náluk a prostitúció megjelenése nem “tömeges”.

Másik jogszabályi javaslatunk a védett övezetek fogalmának teljes eltörlése. Ennek indoka a rendőrség jelenlegi szabálysértési gyakorlata és a törvény hézagai is, utóbbiak további táptalajt adnak a szexmunkásokkal szembeni agresszív, jogtalan és aránytalan rendőri fellépéseknek. Nemcsak túlzónak tartjuk a védett övezeteket, hanem azok fogalma is tisztázatlan, így eshet meg például az a gyakorlatban, hogy vasúti terminálnak - és így védett övezetnek - minősít a bíróság egy elhagyott vasúti megállót, ahol naponta két vonat áll meg és nincs jegyárúsítás sem, vagy kegyhelynek definiálnak egy temetőt, ahová fél évszázad előtt is csak egyetlen embert temettek, illetve út mellé állított fakereszteket és faszobrokat. A törvény megengedi továbbá, hogy az önkormányzatok “kedvük szerint” tartsák be a törvényeket és önkényesen szorítsák ki a szexmunkásokat területükről.

B) MAGÁN-LAKÁSBAN, BÉRLAKÁSBAN, ILLETVE RENDELKEZÉSRE BOCSÁTOTT LAKÁSBAN VALÓ MUNKAVÉGZÉS

A JELENLEGI HELYZET:

A Büntető Törvénykönyvben (Btk.) külön tényállás a prostitúció elősegítése, amelyet épület, vagy egyéb hely rendelkezésre bocsátásával valósíthatnak meg.

¹A törvény szövege elérhető: https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99900075.TV

²Egyes szabálysértési eljárások végrehajtási társadalmi költségeiről. 2016. <http://www.helsinki.hu/milliardokat-sporolhatnak-a-szabalysertesi-eljarasok-esszerusitesevel/>

A szexuális szolgáltatás helyszínét előíró szabályok, melyek például tiltják a szexuális szolgáltatás legális színtereinek létrehozását³, meggátolják a szexmunkásokat, hogy jelentsék az erőszakos klienseket és segítséget kérjenek. Az illegális bordélyokban és más helyszíneken dolgozó szexmunkásokat ugyanis sokszor fenyegeti a vezetőség vagy tulajdonos azzal, hogy kirúgják őket, ha jelentik az erőszakos kliensek által elkövetett eseményeket a rendőrségnek, hiszen így illegális tevékenységükre fény derülne.

A Btk. 201.§ 1) bekezdés b) pontja a gyakorlatban azt is jelentheti, hogy ha két szexmunkás dolgozik egy bérelt lakásban, ám a bérleti szerződésben csak egyikük szerepel, ez a személy már elkövetője lehet a bűncselekménynek, hiszen így a másik, ott dolgozó szexmunkásnak nincs írásban is bizonyítható jogcíme az ingatlan használatára. A SZEXE több, ezzel kapcsolatos eljárásról tud, nemcsak a fővárosban. A rendőrök például rajtaütésszerűen jártak el egy V. kerületi lakásban, ahol a lakástulajdonost őrizetbe vették, majd bíróság elé állították, a lakásban dolgozó szexmunkástól pedig készpénzt és telefonokat foglaltak le, annak ellenére, hogy ő ebben az ügyben a bűncselekmény áldozatának tekinthető. Az ügyfél szinte még aznap igazolta, hogy a lefoglalt készpénz az ő nyugdíja, bár, ha szexmunkával kereste volna meg, akkor sem lett volna helye a lefoglalásnak, hiszen ő sem bűncselekményt, sem szabálysértést nem követett el, így ennek a kényszer-intézkedésnek sem volt helye vele szemben. Miután a büntetőeljárás az ügyben már több hónapja lezárult, a bűncselekmény áldozata lefoglalt pénzét és eszközeit még mindig nem kapta vissza, többszörös személyes és írásbeli panaszaink ellenére sem.

A bérelt lakásokban történő szexmunka körüli bizonytalanságok szintén okot adnak arra, hogy bizonyos civil szereplők, például lakástulajdonosok és szomszédok feljogosítva érezzék magukat arra, hogy a lakásban dolgozó szexmunkásokat megzsarolják vagy zaklassák.

Az állandó fenyegetések, melyek érkezhetnek családtagoktól, hatóságoktól, rendőröktől, a szexmunkásokat kliensként megkönyékező elkövetőktől vagy szűkebb környezettől, például szomszédoktól, hatalmas pszichés nyomást jelentenek a szexmunkásokra. Az egyik leggyakoribb fenyegetés, melyet SZEXE jogsegélyszolgálatá számtalan esetben rögzített, a partnertől érkező fenyegetés, miszerint a szexmunkást megfosztja gyermekeinek felügyeleti jogától illetve gyámság alá helyezteti. Tekintve, hogy a magyarországi szexmunkások jelentős része anya (2017-es felmérésünk szerint a szexmunkások több mint fele), ezen problémára kiemelt figyelmet kell fordítania a bántalmazott nőkkel foglalkozó szervezeteknek és segítőknek. A probléma az utcai szexmunkásokat is érinti, akik közül sokan annak ellenére kerülnek szabálysértési elzárásba vagy előzetesbe, hogy a törvény szerint tilos volna fogdára küldeni őket, mert kiskorú gyereket egyedül nevelnek. Sok szexmunkás azonban meg sem meri mondani a rendőröknek, hogy kisgyereke van, mert – nagyonis megalapozottan – attól félnek, hogy a gyámhatóság a munkájukra hivatkozva elveszi tőlük a gyerekeiket.

³Bővebben: http://szexmunka.hu/wp-content/uploads/2016/05/Alapveto-Jogok-Biztosanak-Hivatala_Btk_201_b.pdf

SZEXMUNKÁS-ADATOK:

A 2017 során elkészített felmérésünk válaszadóinak 84 %-a egyetért vagy teljes mértékben egyetért azzal, hogy a szexmunkások dolgozhassanak legálisan saját tulajdonú ingatlanban egyénileg vagy csoportosan.

A válaszadók 82 %-a egyetért vagy teljes mértékben egyetért azzal, hogy a szexmunkások dolgozhassanak legálisan bérelt ingatlanban egyénileg vagy csoportosan.

AJÁNLÁSAINK:

- a Büntető Törvénykönyv 201. § b)¹ kiegészítése a következőképp: „aki épületet vagy egyéb helyet prostitúció céljára 18. évét be nem töltött személynek a rendelkezésére bocsát, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

Jogszabály-módosítási javaslatunk lényege, hogy bérelt lakásban is lehessen szexmunkásként dolgozni. Most ugyanis, amennyiben kiderül a hatóságok számára, hogy a szexmunkás bérelt lakásban dolgozik, úgy a lakás bérbeadóját szankcionálhatják, aki elkövetője lehet a prostitúció elősegítésének akkor, ha tud róla, hogy szexmunka céljára használják az ingatlant. Ha nem tud róla, de a rendőrségi kihallgatáson megtudja, úgy pedig nem tehet mást, mint felmondja a bérleti jogviszonyt, hiszen a jogviszony folytatása esetén már mindenképp elkövetővé lépne elő.

Ez a szabály tehát jelenleg abszurd helyzetet idéz elő, hiszen sérti az alaptörvényben rögzített vállalkozás jogát és gazdasági verseny szabadságát, mivel a szexuális szolgáltatás kivételével Magyarországon bármely legális vállalkozói tevékenység végezhető rendelkezésre bocsátott (pl. ingyenes, szívességi jogviszony keretében) bérelt és saját tulajdonú ingatlanban is. Továbbá a szexmunkások kiszolgáltatottságát is erősíti, hiszen a bérbeadók pozícióját erősíti a bérlőkével szemben. A jogszabályt így a “18. életévét be nem töltött személynek” kitéttel kívánjuk kibővíteni, ezzel jelezve azt, hogy egyesületünk szexmunkásnak csak a 18. életévét betöltött személyeket tekinti, mindenki mást kiskorúnak és a prostitúció áldozatának tekintünk.

C) EGYÉNI ÉS CSOPORTOS MUNKAVÉGZÉS

A JELENLEGI HELYZET:

A szexmunka Magyarországon kizárólag egyéni vállalkozóként űzhető, azaz munkavállalóként és társas vállalkozási formában nem.

¹A törvény szövege elérhető: https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200100.TV

A szexmunkástól nem kérhető regisztráció, azaz a vállalkozói igazolvány kiváltása során nem kell közölnie az ügyintézővel, hogy milyen tevékenységet kíván végezni, elegendő az önálló vállalkozók tevékenységi jegyzékében 960901 kódszámon, a máshova nem sorolható egyéb személyi szolgáltatásként jelölni. A szexmunkás a nyújtott szolgáltatásról számlát, vagy nyugtát köteles adni, más vállalkozóhoz hasonlóan.

A saját tulajdonú ingatlan kötelezettségének következtében, amennyiben a szexmunkások nem kívánják a tevékenységüket egyedül folytatni, egymás elősegítésének bűncselekményéért eljárás alá vonhatók és zsarolhatók. Ez a kötelezettség továbbá más szakmák képviselőivel szemben hátrányos helyzetbe hozza a szexmunkásokat, hiszen más területen egyéni vállalkozást fenntartókat nem érinti a bérelt ingatlanban történő tevékenységvégzés tilalma.

Az egyéni vállalkozás mint egyetlen lehetséges munkavégzési forma továbbá nem oldja meg teljesen a szexmunkások anyagi és egzisztenciális problémáit és szűkíti munkajogaikat. A nők és nemi kisebbségek munkaerőpiaci helyzete egyre inkább romlik hazánkban is, hasonlóan olyan országokhoz, ahol megszorító intézkedéseket vezettek be a 2008-as pénzügyi válság után. Hagyományosan a nyugati kapitalista társadalmakban a nők munkája (pl. házimunka, gondozás, szexmunka vagy érzelmi munka) alulértékelt, alulfizetett és láthatatlan maradt. Világszerte a nők olyan munkakörökben foglalkoztatottak, melyek kevésbé megfizetettek és bizonytalanabbak: kriminalizált, szezonális vagy átmeneti foglalkoztatásban, flexibilis, otthoni munkavállalásban, alvállalkozóként, szabadúszóként vagy önfoglalkoztatottként (egyéni vállalkozóként). A szexmunka hasonlóságot mutat olyan gondozási munkakörökkel, melyeket nők vállalnak, sokszor kisebbségekhez tartozó vagy migráns nők. A gondozási munkakörökben dolgozó nők, hasonlóan a szexmunkásokhoz, kevésbé tudják érvényesíteni a munkajogaikat, mint a férfiak.²

A szexmunka kriminalizált természete és a szexmunka körüli stigma miatt továbbá sokan rossz munkakörülményekkel és kizsákmányolással szembesülnek a szexiparban³. Bár a média gyakran a világ gazdaság egyik legjövedelmezőbb iparágaként mutatja be a szexipart, a diskurzus sok esetben nem foglalkozik azzal, hogy a szexmunkások bevételei és anyagi biztonsága milyen arányban áll az ő munkájukból profitáló harmadik felek nyereségével.

Egy nem szabályozott szektorban ugyanis, melyet harmadik felek (lakástulajdonosok, bordélyüzemeltetők, hirdetési oldal menedzsment cégek, stb.) tartanak irányításuk alatt, a szexmunkásoknak gyakran kiugróan magas jutalékokat kell fizetniük, illetve a munkaszerződés hiánya miatt nem férnek hozzá a betegszabadsághoz, nyugdíjbiztosításhoz, baleseti kártérítéshez, fizetett szabadsághoz vagy fogyatékkal élőknek járó ellátásokhoz. A kizsákmányoló gyakorlatok és rossz munkakörülmények nyilvánvalóan nem csak a szexiparra jellemzőek, illetve a szexipar különböző szegmenseiben nem azonosak. A szexmunkások azonban - még ha hagyományos értelemben vett alkalmazotti minőségben dolgoznak is - nem férnek hozzá az őket megvédeni hivatott munkatörvénykönyv szerinti joggaranciákhoz.

²Understanding sex work as work: A brief guide for labour rights activists. International Committee on the Rights of Sex Workers in Europe (ICRSE). 2017. Elérhető: <http://www.sexworkeurope.org/news/general-news/icrse-launches-new-resource-understanding-sex-work-work-brief-guide-labour-rights>

³A szexmunkásokat érő kizsákmányolásról és bizonytalan munkakörülményekről: Community Report on Exploitation: Unfair labour arrangements and precarious working conditions in the sex industry. International Committee on the Rights of Sex Workers in Europe (ICRSE). 2016. Elérhető: <http://www.sexworkeurope.org/news/general-news/may-day-icrse-launches-community-report-exploitation-sex-industry>

SZEXMUNKÁS-ADATOK:

A 2017 során elkészített felmérésünk szexmunkás válaszadóinak fele egyedül, míg közel negyede másokkal együtt dolgozna magánlakáson.

A vállalkozás kívánt formájaként az egyéni vállalkozást a válaszadók fele, míg a szövetkezeti formát 10.3 % jelölte meg.

AJÁNLÁSAINK:

- Bérelt és saját tulajdonú ingatlanban, illetve rendelkezésre bocsátott ingatlanban való munkavégzés lehetővé tétele (lásd előző fejezetet),
- a szexmunkás szövetkezet alapításának jogilag lehetővé tétele és ösztönzése,
- programok létrehozása a szexmunkások saját üzleteinek vállalkozásindítási hitelezésére, vállalkozásfejlesztésre, adósságkezelésre.

Ajánlásaink lényege, hogy a szexmunkások saját vállalkozásait megerősítsük, így azok, akik szeretnének, függetlenül tudjanak dolgozni harmadik felektől, kevésbé kitéve az anyagi kizsákmányolásnak és munkakörülményekkel kapcsolatos visszaéléseknek. Amennyiben a szexmunkások vállalkozást indíthatnának, együtt dolgoznának más szexmunkásokkal saját vagy bérelt ingatlanban, lehetőségük nyílna arra, hogy hatékonyabban tudják megelőzni és kezelni a az ellenük irányuló erőszakosan fellépéseket. Adófizető állampolgárként megfelelő egészségügyi szolgáltatásokban és nyugdíjuttatásban részesülnének, illetve a szexmunka munkaként való elfogadása jelentősen javítaná a szexmunkások emberi jogainak érvényesítését és társadalmi megítélését.

Nagyon sok szexmunkás azért dönt a szexmunka mellett a rendelkezésére álló limitált opciók közül, mert diszkriminációt szenved el a munkaerőpiacon etnikai kisebbséghez való tartozása, neme, nemi identitása, szexuális orientációja, kora miatt, vagy mert aluliskolázott, illetve lakóhelyén magas a munkanélküliség. A szexmunka sokak számára az utolsó opciók egyike, hiszen hamar pénzhez lehet jutni és nem igényel képesítést és korábbi munkatapasztalatot. A hátrányos helyzetű szexmunkások vállalkozásainak, legyenek azok egyéni vagy csoportos vállalkozások szövetkezeti formában, szüksége van segítségre és tanácsadásra, hiszen a mai szexpiacon fontos szerepet játszik az online marketing, vállalkozási ismeretek, illetve munkaegészségügyi tudás.

2. HOSSZÚTÁVÚ INTÉZKEDÉSEK A STRUKTURÁLIS EGYENLŐTLENSÉGEK CSÖKKENTÉSÉRE ÉS A MUNKAJOGOK ÉRVÉNYESÍTÉSÉRE

A) A SZEXMUNKA TELJES DEKRIMINALIZÁCIÓJA

A JELENLEGI HELYZET:

Magyarországon a szexipar három szereplői csoportja közül (szexmunkás, kliens, harmadik fél) a szexmunkások és a harmadik felek közvetve vagy közvetlenül kriminalizáltak.

A szexipart facilitáló és szervező szereplőket több, a Btk-ban (2012. Évi C. törvény)¹ szabályozott prostitúciós bűncselekmény bünteti: kerítés (haszonszerzés céljából valaki szexuális cselekmény végzésére másnak megszerzése), prostitúció elősegítése (más prostitúcióra rábírása, illetve bordélyház fenntartása, vezetése, vagy annak működéséhez anyagi eszközök szolgáltatása) és kitartottság (szexmunkás általi eltartás). Azon túl, hogy ezen kategóriák értelmezése sok esetben nehézkes és önkényes, magukat a felnőtt szexmunkásokat is büntethetővé teszik, például ha két szexmunkás együtt dolgozik és az egyiknek az ügyfele átmegy a másikhoz, akkor akár ez a szexmunkás is büntethető lenne kerítés miatt, hiszen nála volt eredetileg az ügyfél, így ő kerített. Az elősegítés pedig magába foglalja épület vagy egyéb hely prostitúció céljára másnak a rendelkezésére bocsátását, mely kitétel következtében, ha több szexmunkás dolgozik egy bérelt lakásban, ám a bérleti szerződésben csak egyikük szerepel, ez a személy már elkövetője lehet a bűncselekménynek.

Aharmadikfelekegyeserőszaktólés kizsákmányolástólmentes aspektusai kriminalizálásának negatív következményei a szexmunkásokra nézve sokrétűek. Azon szexmunkások közt, akik bordélyházban, night klubban vagy egyéb harmadik felek által illegális körülmények között üzemeltetett helyszínen dolgoznak, előfordul, hogy nem férnek hozzá munkaegészségügyi eszközökhöz, köztük óvszerekhez, HIV prevenciók gyógyszerekhez, hiszen a munkáltatók és menedzserek megpróbálják elkerülni azt, hogy egy esetleges razzia során a rendőrség ezeket bizonyítékokként tudja kezelni illegális szexmunka-helyszín létezésére. A harmadik felek erőszaktól és kizsákmányolástól mentes aspektusai büntetése a szexmunkások biztonságára is negatívan hat, mivel a gyakori bordélybezárások a szexmunkásokat az utcára vagy új, nem ismert vendégkör kialakítására is kényszeríthetik, tehát bizonyítottan nagyobb veszélynek és nehezebb munkakörülményeknek lesznek kitéve, illetve elveszítik megélhetésüket más munkahely hiányában. Ha egy munkahelyen erőszak történik, sok esetben a vezetőség megtilthatja, hogy a szexmunkás azt a rendőrségnek jelentse, hiszen akkor fény derülne illegális tevékenységükre. Az elősegítés tiltása továbbá megakadályozza a szexmunkásokat, hogy biztonsági szolgáltatásokat vásároljanak, például biztonsági őrt fizessenek, aki erőszakos esetek megtörténtekor szakszerűen közbe tud lépni.

A harmadik felek elleni büntetőjogi szankciók nem veszik figyelembe, hogy a szexmunkásoknak munkaügyi védelem jár, ha kizsákmányoló gyakorlatokkal szembesülnek. Ha ezek a szerződéses viszonyok nem szabályozottak, nem is lehet ellenük fellépni a munkaügyi törvényekre hivatkozva. Természetesen a súlyos jogsértéseket, erőszakos cselekedeteket és emberkereskedelmet továbbra is szükségszerű büntetni, de nem pusztán a szexmunkások elleni cselekményekre alkalmazva, hanem a megfelelő általános törvények hatálya alatt (lásd a következő fejezetet).

¹A törvény szövege elérhető: https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200100.TV

SZEXMUNKÁS-ADATOK:

A 2017-es felmérés válaszadóinak 62 %-a egyetért vagy teljes mértékben egyetért azzal, hogy magánszemélyek, vállalkozások működtethessenek legálisan a szexmunka helyszínére szolgáló ingatlanokat (bordély, masszázsszalón, night club, stb.).

Alkalmazottként a válaszadók 20.6 %, míg társas vállalkozóként 17.5 % dolgozna a legszívesebben.

AJÁNLÁSAINK:

- a harmadik felek erőszaktól és kizsákmányolástól mentes aspektusainak dekriminalizációja hatástanulmány készítése és a szexmunkás közösség konzultációja után,
- a szexmunkás közösség széleskörű konzultációja a szabályozás részleteiről, különös tekintettel a harmadik felek és a munkaegészségügyi és biztonsági körülmények szabályozására, minimum standardok betartására¹.

A szexmunkások elleni erőszak megállítása és jólétük növelése érdekében számos nemzetközi szervezet a szexmunka dekriminalizációját javasolja, többek közt ENSZ szervek, a Human Rights Watch és Amnesty International emberi jogi szervezetek és a Világegészségügyi Szervezet (World Health Organisation). A La Strada International (LSI) és Global Alliance Against Trafficking in Women (GAATW) emberkereskedelem-ellenes civil szervezetek szintén a dekriminalizáció mellett állnak ki². Teszik ezt azért, mert a dekriminalizáció bizonyítottan javítja a szexmunkások jogainak érvényesítését munkaügyekben, az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés és biztonság terén, pozitív változásokat idéz elő a rendőrség és szexmunkások viszonyában, több lehetőséget ad a nem kívánatos vendégek visszautasítására, és tudományos modellezések szerint a szexmunka dekriminalizációja a női szexmunkások és vendégeik körében egy évtized alatt a HIV fertőzések számában 33-46 %-os csökkenést eredményezné³.

B) A SZEXMUNKÁSOK HOZZÁFÉRÉSÉNEK BIZTOSÍTÁSA A LEHETŐ LEGMAGASABB SZINTŰ SZOCIÁLIS SZOLGÁLTATÁSOKHOZ

¹Az Új-Zélandon érvényben lévő, szexmunkás szervezettel konzultációban létrehozott munkaegészségügyi és biztonsági irányelvek: A Guide to Occupational Health and Safety in the New Zealand Sex Industry. Department of Labour és Occupational Health and Safety Service. 2004. Elérhető: <http://www.worksafe.govt.nz/worksafe/information-guidance/all-guidance-items/sex-industry-a-guide-to-occupational-health-and-safety-in-the-new-zealand/sexindustry.pdf>

²Nothing about us without us! Ten Years of Sex Workers' Rights Activism and Advocacy in Europe. International Committee on the Rights of Sex Workers in Europe (ICRSE). 2016. Elérhető: <http://www.sexworkereurope.org/news/general-news/december-17-launch-10-years-report-sex-workers-rights-europe-and-central-asia>

³A különböző szexmunkát szabályozó modellek következményeiről: <http://szexmunka.hu/infografika-szexmunka-modellek/>

A JELENLEGI HELYZET:

A szexmunkások a szegénység, társadalmi kirekesztés és hajléktalanság szempontjából egy különösen érintett és veszélyeztetett csoport.

A szexipar visszaélésekre lehetőséget adó szabályozása és a szexmunkások hátrányos helyzetű csoportokhoz való tartozása miatt továbbá mindennapos az ellenük irányuló erőszak és diszkrimináció.

A szexmunka az informális gazdaság része, melyre nem vonatkoznak vagy csak korlátozottan érvényesek az állam által biztosított jogvédelmi garanciák. A szexmunkát végzők nagy része Magyarországon roma, nő vagy transz ember, egyedülálló anya, meleg férfi, mind olyan csoportok, akik hátrányokkal néznek szembe mindennapi életük, oktatásuk és munkaerőpiacra lépésük során. Sokan vannak, akik alulfizetett szakmákból, például oktatásból és egészségügyből váltanak szexmunkára, mert ezekből az állásokból nem tudják eltartani a családjukat és rossz munkakörülmények közt, társadalmi megbecsülés nélkül dolgoznak. A szexmunka belépési feltételei és tőkeigénye relatíve alacsony, a szükséges készségek pedig a formális oktatáson kívül megszerezhetőek. Az informális gazdaság más szektoraihoz hasonlóan a szexmunkát a legtöbb esetben bizonytalan, kizsákmányoló feltételek, illegális jogi helyzet, szezonális, illetve otthoni munkavégzés jellemzi.

A fentiek miatt a szexipari dolgozók többsége nem csak munkája miatt szenved el diszkriminációt és erőszakot, hanem (többszörös) sérülékeny csoporthoz való tartozása miatt is. A szexipar kriminalizálása, a társadalmi stigma, a rendőrségi védelem hiánya és a büntetések volumene miatt a szexmunkások rendszeresen szembesülnek erőszakkal, és fokozottan kitétek az emberkereskedelem veszélyének. A probléma nagysága ellenére a látencia hatalmas: 2015-ben az Áldozatsegítő Szolgálat mindössze 8 emberkereskedelmi áldozatot/túlélőt azonosított, míg az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat 27-et. Civil szervezetek továbbá 25 emberkereskedelmi áldozatról számoltak be. A két állami finanszírozású menedékház 62 áldozatnak nyújtott szolgáltatásokat, és összesen csak 22 emberkereskedőt ítélték el az év során¹. Szexuális kizsákmányolás büntetőjogi kategória alatt 362 nyomozást folytatott a rendőrség 2015 folyamán, de ezek közül egyet sem kategorizáltak emberkereskedelemként, hanem szexuális kizsákmányolásaként, kerítésként, elősegítésként, kitarottságként, illetve gyermekprostitúcióként és gyermekeket szerepeltető pornográfikaként². Ez a tendencia jelzi, hogy a rendvédelmi és bírósági gyakorlat a prostitúciós bűncselekmények irányába "húz". Az áldozatok szempontjából ez rendkívül aggályos, mivel az emberkereskedelem áldozatainak speciális védelmet kell kapniuk, amelyet nemzetközi egyezmények írnak elő, az elkövetőket pedig magasabb büntetési tételek sújtják, mint prostitúciós bűncselekmények kapcsán (míg a kerítés és elősegítés felnőtt személy sérelmére maximum 5 évvel büntetendő, addig az emberkereskedelem 8 évvel).

¹2016 Trafficking in Persons Report. U.S. Department of State. 2016. Elérhető: <https://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/countries/2016/258782.h>

²Belügyminisztérium adatközlése.

SZEXMUNKÁS-ADATOK:

A SZEXE 2017-es felmérése is alátámasztja, hogy a legtöbb szexmunkás limitált opciók közül választja a szexmunkát, sokan hitelkárosultak, munkaerőpiacról kiszorultak és alacsony végzettségűek.

A felmérés szerint a szexmunkások közel felének, 41.5 %-ának kora 36 és 55 év közti. Többségük, 62.1 %-uk középiskolai végzettséggel rendelkezik, jelentős hányaduk, 20.9 % pedig csak általános iskolába járt.

A szexmunkások 8.5 %-a szenvedett el bántalmazást és erőszakot a felmérés előtti 12 hónapban munkája során.

AJÁNLÁSAINK:

- a nők, szexuális és nemi kisebbségek és romák elleni erőszakkal szembeni határozott állami fellépés és érdekképviseleti civil szervezetek (anyagai) támogatása,
- az Európa Tanács Isztambuli Egyezményének ratifikációja és az EU 2012/29 áldozatvédelmi irányelvének implementációja,
- rendőrségi képzések, hatékony emberkereskedelem-ellenes, áldozattámogatási és kompenzációs rendszer felállítása, az emberkereskedelmi bűncselekményekhez felhasznált eszközök és az abból származó jövedelmek lefoglalásuk és elkobozásuk után az áldozatok támogatására és védelmére fordítása,
- szexmunkás-specifikus áldozattá válás megelőzésére irányuló programok finanszírozása,
- munkaerőpiaci reintegrációs képzések civil szervezetek bevonásával történő biztosítása a hátrányos helyzetű csoportok számára, költségvetési források rendelkezésre bocsátása,
- a szociális bérlakásrendszer fejlesztése, a kikényszeríthető lakhatáshoz való jog törvénybe foglalása, a végrehajtási törvény, a lakástörvény, a gyermekvédelmi törvény és a szociális törvény módosítása olyan módon, hogy senkit se lehessen megfelelő elhelyezés nélkül kilakoltatni¹.

C) A SZEXMUNKÁSOK HOZZÁFÉRÉSÉNEK BIZTOSÍTÁSA A LEHETŐ LEGMAGASABB SZINTŰ EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÁSHOZ ÉS KÖZÖSSÉG-ALAPÚ SZOLGÁLTATÁSOKHOZ

¹Bővebben: <http://avarosmindenkie.blog.hu/tags/megoldas>

A JELENLEGI HELYZET:

A HIV-járvány kitörése óta a szexmunkásokat aránytalanul nagy mértékben érintette a HIV/AIDS.

A szexmunkások Európában és Magyarországon is fontos szerepet játszottak a járvány megfékezésében, HIV programokat szervezve és felhívva a kormányokat és civil szervezeteket, hogy álljanak ki a szexmunkások és más kiemelten érintett csoportok egészséghez való joga mellett és vonják be őket a HIV programok kialakításába, lebonyolításába és értékelésébe. Jelenleg Magyarországon a HIV/AIDS-szel és ártalomcsökkentéssel foglalkozó civil szervezetek anyagilag és kapacitás tekintetében ellehetetlenültek, így nem tudják betölteni a legmarginalizáltabb csoportok elérésének és bevonásának funkcióját. Mindemellett Magyarországon nem elérhetők specifikusan szexmunkások számára kialakított közösségi, általános és foglalkozás-specifikus egészségfejlesztő és prevenciós programok, és sok esetben az egészségügyi szakdolgozók és orvosok szakmaiatlanul és diszkriminatívan viselkednek a szexmunkásokkal szemben¹.

SZEXE 2011-ben szociológiai adatfelvételt készített el, melynek során összesen 246 szexmunkást kérdeztünk meg. A kutatás fő megállapításai a következők:

- a szexmunkások több, mint fele (62%-uk) az elmúlt évben nem járt sem emlőrák, sem méhnyakrák-szűrésen,
- a szexmunkások közel fele (46%-uk) az elmúlt két évben nem járt fogorvosnál,
- a betegségek kialakulásának megelőzését szolgáló szűréseken való részvételi hajlandóságuk rendkívül alacsony.

A szexmunkások mentális egészségét veszélyeztető kockázatok három területen jellemzőek:

- az ügyfelekkel kialakuló konfliktusokból adódó pszichés terhelés (a vizsgált szexmunkások mindössze 5%-ával nem fordult elő ilyen szóbeli konfliktus a kutatást megelőző évben),
- a hatóságokkal kialakuló konfliktusokból adódó pszichés terhelés és az ügyfelekkel kialakuló konfliktusokból adódó pszichés terhelés (a vizsgált szexmunkások mindössze 5%-ával nem fordult elő ilyen szóbeli konfliktus a kutatást megelőző évben),
- a munka és a magánélet összeegyeztethetőségének nehézségeiből adódó problémák.

A kutatás adatai szerint a nyilvánvaló kockázatok ellenére a szexmunkások közel fele a felmérés előtti egy évben nem járt olyan orvosi vizsgálaton, amely a szexuális úton történő betegségek kiszűrését szolgálja. Legfeljebb egy alkalommal járt ilyen vizsgálaton ötödük, míg több alkalommal közel egyharmaduk. A szexmunkások esetében a végzett munkából adódó speciális kockázatokra vonatkozó ismeretek egy része téves. Az ismerethiány mellett a kockázatok gyakran a nemi betegségek megelőzését szolgáló rossz gyakorlatból, illetve a pénzért vállalt veszélyekből adódik.

¹Bővebben: <http://szexmunka.hu/kurvak-jottek-vizsgalatra/>

A 2010-es évek elején egy kutatás során 510 Budapesten és környékén dolgozó szexmunkás drogfogyasztási szokásait mértük fel. Az eredmények azt mutatták, hogy életük során sokkal valószínűbb, hogy drogot fogyasztanak, mint az átlag lakosság (84.3 % fogyasztott már szemben az átlag 20.9 %-kal). Az utcán dolgozók harmada fogyaszt amfetaminokat, míg az eszkortként dolgozók több mint harmada számolt be alkalmi kokainhasználatról. A bárókban, szalonokban vagy lakásokban dolgozók 64 %-a fogyaszt rendszeresen alkoholt. A dohányzás az utcai szexmunkások körében jelentős, 74 %-uk dohányzik, míg ez ritka jelenség az eszkortok körében, 17 %-ra jellemző¹.

SZEXMUNKÁS-ADATOK:

A szexmunkás felmérés válaszadóinak közel 80 %-a az ingyenes egészségügyi szűrővizsgálatokat tartotta a legfontosabb szexmunkásoknak nyújtandó szolgáltatásnak.

AJÁNLÁSAINK:

- HIV/AIDS stratégia elkészítése civil szervezetekkel történő konzultáció során, a HIV/AIDS-szel foglalkozó szervezetek számára költségvetési források biztosítása,
- a szexmunkások és szervezeteik vezette közösség-alapú egészségfejlesztési programok finanszírozása a Világégeszségügyi Szervezet (WHO) ajánlásai alapján, beleértve a testi és mentális egészséget veszélyeztető kockázatok kezelését szolgáló programokat, melyek egy része általános tartalmú, más része azonban a szexmunkások speciális munkakörülményeihez kötődik²,
- színvonalas droghasználat-megelőző programok támogatása iskolákban, biztonságosabb éjszakai életet célzó programok indítása szórakozóhelyeken, öngyógyító csoportok, terápiás és rehabilitációs intézmények fejlesztése, drogfogyasztói szobák létrehozása, a rendőrségi drogfogyasztókat vezgáló magatartásának visszaszorítása³,
- a bántalmazott személyek számára nyújtott egészségügyi szolgáltatásokra vonatkozó szakmai protokollok kidolgozása, megvalósítása és ellenőrzése, az orvosi látogatás térítési díjának eltörlése.

¹Bővebben a kutatásról: Drug use among sex workers in Hungary. Social Science and Medicine. 93. 2013. Moro L, Simon K, Sarosi P. Elérhető: http://www.academia.edu/4852277/Drug_use_among_sex_workers_in_Hungary

²Implementing comprehensive HIV/STI programmes with sex workers: practical approaches from collaborative interventions. World Health Organization. 2013. Elérhető: http://www.who.int/hiv/pub/sti/sex_worker_implementation/en/

³A négy pilléres stratégiáról bővebben: <http://szobaanyolcban.org/>

GYAKRAN ISMÉTELT KÉRDÉSEK

1. A SZEZE MIÉRT NEM A SVÉD MODELLT TÁMOGATJA?

A svéd modell, a kliensek kriminalizációjának bevezetését sokszor azért kíséri társadalmi támogatás, mivel a tévhitek szerint csökkenti a szexmunkások számát, az emberkereskedelmet és a szexmunkások ellen elkövetett erőszak mértékét. Ez az állítás viszont nem bizonyított, sőt, a szexmunkások illegálitásba kényszerítése fokozza a szexmunkások kiszolgáltatottságát, jelentősen hozzájárul a szexmunkások elleni erőszak és diszkrimináció növekedéséhez és meggátolja hozzáférésüket az igazságszolgáltatáshoz. Ennek egyik fő oka, hogy a szexmunkások kénytelenek követni a rejtőzködő klienseket, hogy anyagi biztonságukat fenntartsák. A kliensek az őket kriminalizáló környezetben pedig eldugott, sötét helyeket fognak választani illetve saját lakásukra hívják a szexmunkásokat, hogy minimalizálják a rendőri zaklatás veszélyét, viszont ezzel a szabályozás a szexmunkásokat veszélyezteti és teszi ki erőszakos cselekményeknek. Az utcai szexmunkások nagyobb versennyel, csökkenő árakkal és rosszabb munkakörülményekkel szembesülek a kliensek számának visszesése miatt, emiatt agresszív és részeg vendégeket is elfogadnak és óvszer nélküli szexet is elvállalnak¹.

A klienseket büntető ideológia abból indul ki, hogy minden szexmunkás erőszak áldozata, hiszen a szexuális szolgáltatások nyújtása magának az erőszaknak és férfiak és nők közti egyenlőtlenségeknek az elsődleges kifejeződése, azonban ezzel a szemlélettel közvetlen veszélyeknek teszi ki a szexmunkásokat és elterelik a figyelmet a szexmunkásokat érő valós verbális, fizikai és szexuális erőszak tényéről. Ha ugyanis a konszenzuális szexmunka minden formáját erőszaknak tekintjük, akkor azt érzjük el, hogy a szexmunkások elleni verbális, fizikai és szexuális erőszaknak nem lesz súlya, ahogyan ez sokszor a rendőrség áldozathibáztató magatartásában is megmutatkozik. Bár elismerjük, hogy a szexmunkában - ahogy más üzletágokban és szakmákban is - megmutatkoznak a nemek közti egyenlőtlenségek, nem tartjuk megoldásnak azt, hogy szexmunkások megélhetését lehetetlenítsük el alternatívák hiányában, megtagadjuk az

önrendelkezésüket és fokozott erőszaknak tegyük ki őket, csak hogy erős anti-prostitúciós üzenetet küldjünk a társadalom felé.

2. A KÖTELEZŐ REGISZTRÁCIÓ NEM SEGÍTENE KISZŰRNI AZ EMBERKERESKEDELMI ÁLDOZATOKAT, BÁNTALMAZOTT SZEMÉLYEKET?

A magyar szexmunkás közösség egyöntetűen egyetért abban, hogy az anonimitásuk fenntartása rendkívül fontos: 2017-es felmérésünk válaszadóinak 78 %-a egyetértett vagy teljes mértékben egyetértett azzal, hogy a szexmunkások dolgozhatnak legálisan kötelező regisztráció nélkül. A kötelező regisztráció megsérti az Európai Parlament személyes adatok védelmét szabályozó irányelvét², hiszen a szexuális élettel kapcsolatos adatok, így a szexmunkás státusz rögzítése alapvető szabadságjogokba ütközik. A regisztráció, ha megkívánja, hogy munka közben maguknál tartsák a szexmunkások a nevüket, címüket, fotójukat tartalmazó igazolványt, ahogy azt például a németországi 2017-es prostitúciós törvény³ megköveteli, zsarolásnak és fenyegetésnek teszi ki a szexmunkásokat a kliensek, (ex-)partnerek, főnökök, helyszíntulajdonosok és menedzserek részéről, hiszen azok bármikor könnyen hozzáférhetnek a szexmunkásnál lévő "bárcához". Az online adatbázisokat, mely ezeket az adatokat tartalmazzák, könnyen érhetik támadások és kiszivárogtatások. A szexmunkások regisztrációját a hatóságok számos feltételhez köthetik. Németországban például tartózkodási engedéllyel, munkavállalási engedéllyel (migráns szexmunkások esetében) és hivatalos lakcímmel kell rendelkezniük. A regisztráció előfeltétele továbbá, hogy a szexmunkás kötelező tanácsadáson vegyen részt, ami azt hivatott felderíteni, hogy saját elhatározásból vállal-e szexmunkát. Szakmai szervezetek, például a Német Emberkereskedelem-ellenes Koordinációs Iroda viszont megkérdőjelezi ennek a módszernek a hasznosságát, hiszen még jól képzett szakértők sem tudják a legtöbb esetben egy interjú alatt megállapítani, ha valaki kényszer alatt áll.

²Az Európai Parlament és a Tanács 95/46/EK irányelve a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról. 8. Cikk. Elérhető: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TEXT/HTML/?uri=CELEX-:31995L0046&from=EN>

³Bövebben: Professed Protection, Pointless Provisions – Overview of the German Prostitutes Protection Act (Prostituiertenschutzgesetz – ProstSchG). International Committee on the Rights of Sex Workers in Europe (ICRSE). 2017. Elérhető: <http://www.sexworkereurope.org/news/general-news/germany-sex-workers-rights-day-icrse-launches-briefing-paper-germanys-new>

¹Bövebben: Advocacy Toolkit: The Real Impact of the Swedish Model on Sex Workers. Global Network of Sex Work Projects (NSWP). 2015. Elérhető: <http://www.nswp.org/resource/the-real-impact-the-swedish-model-sex-workers-advocacy-toolkit>

A szabályozás tehát kizárja a migráns és lacímmel vagy regisztrációval nem bíró szexmunkásokat a munkavállalásból, ezzel arra kényszeríti őket, hogy veszélyesebb helyeken, rendőröktől távol dolgozzanak, pénzbírságokat kapjanak, és az emberkereskedelmi áldozatok felderítésének sem reális eszköze.

3. HA A SZEXMUNKÁT TELJESEN DEKRIMINALIZÁLJUK, MI LESZÜNK EURÓPA KÖVETKEZŐ BORDÉLYA?

Új-Zélandon, ahol dekriminalizálták a szexmunkát nem nőtt meg a szexmunkások száma és nem erősödött az emberkereskedelem sem. Ami változott, az a szexmunkások munkakörülményei: kevesebb rendőri zaklatás, igazoltatás, razzia éri őket, munkakörülményeik pedig javultak, hiszen azokat a harmadik feleket, akik kizsákmányolóan vagy erőszakosan lépnek fel ellenük, legalitásukból származó elérhetőségük és fokozott rendőri védelem mellett könnyebben tudják feljelenteni.

A szexmunka-helyszínek, köztük bordélyok, masszázsszalonok, night klubok a munka természetéből fakadóan a legtöbb esetben úgy kerülnek kialakításra, hogy ne legyenek feltűnőek, hiszen az konfliktust teremt a szomszédsággal, a klienseket megfigyelésnek, zsarolásnak teheti ki. A szexmunka helyszíneit azonban lehet szabályozni is, hasonlóan például a bevásárlóközpontokhoz és plázákához, ezért fontosnak tartjuk, hogy érintettekkel való konzultációban történjen ezeknek az irányelveknek a meghatározása. További fontos kérdés a hirdetésekkel kapcsolatos törvényi háttér, szabályozással ugyanis elkerülhető, hogy szexmunkás szolgáltatások hirdetéseivel közterületeken kiskorúak találkozzanak. Alapvető trend azonban, hogy a szexmunka-hirdetések egyre inkább online terekben megtalálhatók, így a köztereken a hirdetési piac nem számottevő.

4. A TELJES DEKRIMINALIZÁCIÓ SEGÍTI MAJD AZ EMBERKERESKEDŐK, FUTTATÓK TEVÉKENYSÉGEIT?

Az ajánlásaink a szexmunkások élethelyezetének és emberi jogainak védelmére vonatkoznak, nem a kliensek szexhez való jogát vagy a harmadik felek gazdasági helyzetét hivatottak védeni. A prostitúciós bűncselekményeket sok esetben

a szexmunkások ellen alkalmazzák, például amikor együtt dolgozó szexmunkásokat egymás futtatásával vádolják, illetve ezekkel a törvényekkel az egyébként nem kizsákmányoló feleket is büntetik, akik a szexmunkások munkáját más vállalkozókhöz hasonlóan szervezik és segítik (biztonsági szolgálat, recepciósök, telefonos operátorok, lakástulajdonosok, stb.). Elméletben a szexmunkások eltartott felnőtt családtagjai is kitarottnak minősülnek, számtalan eljárás indul ellenük külföldön ezen "bűntény" kapcsán.

Úgy gondoljuk, hogy a szexmunka munka, még ha jelen szabályozás mellett sokak számára bizonytalan megélhetést és illegalizált természeténél fogva veszélyes körülményeket is jelent. A szexmunkások munkahelyzete akkor fog javulni, ha valóban munkavállaló, dolgozó állampolgárként tekintünk rájuk, és ehhez ugyanolyan munkajogokat biztosítunk számukra, mint más szakmákban dolgozóknak, dolgozzanak akár egyéni vállalkozóként, társas vállalkozásokban vagy alkalmazottként. Ha ez megtörténik, a szexmunkások sokkal hatékonyabban tudnak fellépni munkajogaikért és a kizsákmányolás és rossz munkakörülmények ellen. Ehhez természetesen arra is szükség van, hogy a nem munkajog hatálya alá tartozó súlyos jogsértések ellen erős törvényekkel és azok implementációjával lépjenek fel a hatóságok.

5. HOGYAN HATNA EZ A MODELL A KÜLFÖLDÖN DOLGOZÓ MAGYAR SZEXMUNKÁSOKRA?

SZEXE és külföldi segítő szervezetek tapasztalatai szerint sok szexmunkás, elsősorban roma nő, azért vállal munkát külföldön, mert el akarja kerülni a szabálysértésből származó börtönbüntetést, hiszen az 2 év alatt elévül. Nyelvtudás, erős érdekérvényesítő képesség, képzettség és szociális háló nélkül azonban sokkal valószínűbb, hogy harmadik felekre kell támaszkodniuk, akár Magyarországon, akár külföldön, mely kapcsolatok sokszor eredményeznek zsarolást, kizsákmányolást, erőszakot a nem egyenlő viszonyok miatt.

Középtávú javaslataink megoldanák a pénzbüntetések és szabálysértési elzárások kérdését, így a szexmunkások anyagi biztonsága is javulna, hiszen nem kellene jövedelmükből tekintélyes részt bírságokra fordítaniuk, illetve nem kényszerülnének az ország elhagyására. Vállalkozásfejlesztéssel, pénzkezelési és hitelrendezési segítséggel javulnának

formális oktatásuk során nem erősített képességeik, hosszútávú szociális munkával, albérleti és családvédelmi támogatásokkal pedig könnyebben tudnák megszakítani abúzív partnereikkel vagy futtatókkal a kapcsolatuk és a függőségi viszonyt. Hosszútávú megoldási javaslataink jelentősen javítanák a romák és nők esélyegyenlőségét, így kevesebben kényszerülnének a szexmunkát vállalni a rendelkezésre álló kevés opció közül.

6. MOST AKKOR ODA FOGNAK ÁLLNI A TEPLOM, ISKOLA MELLÉ IS DOLGOZNI A SZEKMUNKÁSOK?

A szexmunkások rengeteg verbális zaklatással, becsmérléssel, agresszióval és zsarolással kénytelenek találkozni hétköznapi életük és munkájuk során a szexmunkát övező stigma miatt. Ennek következtében amennyire csak lehet, próbálják elkerülni a konfrontációt a lakossággal, hiszen bármilyen jelentéktelen szóváltás akár rendőri intézkedésben vagy erőszakos fellépésben eskalálódhat. A szexmunkások éppen ezért nem

fognak olyan helyeken felajánlkozni, ahol megvetés és ellenszenv érheti őket, illetve egyébként kevés az esély, hogy kuncsaftokat találjanak például egy templom vagy óvoda bejáratánál. Amennyiben mégis zaklatóan lépnének fel, más jogszabályok alkalmazhatók a szankcionálásukra.

Az utcai szexmunka azonban vélhetően nem fog eltűnni, ahogyan más országok tapasztalatai is bizonyítják, hiszen sokan preferálják az intimitást mellőző gyors üzleteket például az eszkort szolgáltatásokkal vagy a lakásos szexmunkával szemben. Nem elhanyagolható szempont, hogy sokan képtelenek előteremteni egy lakásbérleti díjat és egyéb vállalkozásindítási költségeket, így számukra az utcai szexmunka a reális lehetőség. Amennyiben létrejönne online reklámozható, lakosságtól távol elhelyezkedő, infrastruktúrával, például mosdóval, melegedővel és óvszerautomatával ellátott területek, a szexmunkások nagy valószínűséggel sokkal inkább ezeket használnák, mint a jelenlegi kivilágítatlan, útszéli helyszíneket, továbbá a segítő szolgáltatások is jobban elérnék őket.

